

Koncem roku 1946 byla uzákoněna další významná změna. Poštovní provoz se rozloučil s výplatním razítkem ve tvaru větrné růžice (motýlku) a přešel na zoubkovaný obdélník.

Výročí: 75 let. (1946 - 2021).

Stalo se tak 17. 12. 1946. Postupně se tento nový vzor zabydluje postupně ve výplatních strojích a jejich otiscích. Poštovní systém se tak rozloučil se vzorem výplatního razítka, který reprezentoval dlouhé období dvaceti let používaný za 1. republiky, 2. republiky, Protektorátu ČM (též na území Slovenského štátu v letech 1939 - 1945) a opět na obnoveném území Československa po roce 1945. Tato změna byla nejen významná pro sběratelský svět, ale i pro svět československé veřejnosti, která využívala ve své době poštovní prostor. Od této změny uplyne v roce 2021 75 let. Tato změna stojí za zaznamenání a doložení ukázkami.

Nové společenské pořádky začaly být reprezentovány novým vzorem otisku - zoubkovaným obdélníkem, Větrná růžice, nesmírně populární mezi uživateli poštovního provozu a sběratelskou veřejností začala mizet ze scény. Skončilo první klasické období čs. výplatního otisku.

Tato změna byla podpořena i na Slovensku (viz Věstník Povereníctva póst č. 5 z roku 1947 (str. 4, článek 5), kde je zobrazen nový vzor otisku firmy Miloš krupec (tehdejší zástupce strojů Francotyp na Slovensku, vzorový otisk nese datum 1. 12. 1946).

Co je nutné vědět, je fakt, že československá správa povolila užívání dosavadních otisků starého vzoru, zároveň stanovila, že nové vzory s budou vyměňovat, "až budou výplatní stroje dávány do opravy, nejpozději do konce roku 1948". Dodávám, že se tehdy povolily i výplatní razítka s pětimístnou hodnotou.

Odchod otsků s větrnou růžicí byl pozvolný - zatím posledním doloženým otiskem s větrnou růžicí je otisk použitý ve Bratislavě (uživatel: Ústredna sociálna poisťovňa, odbor pre penzijné poistenie súkromných zamestnancov Bratislava, datum otisku 13. 7. 1951 - RR). Ilustrace zatím posledního otisku tohoto vzoru ve veřejném prostoru: viz I. Leiš, Frankotypisté, Praha 2018, strana 209.

Logicky vyvstává otázka: který otisk byl první v československém poštovním provozu s novým vzorem výplatního otisku?

Tato skutečnost není vůbec zaznamenaná v dobovém filatelistickém či denním tisku. Je proto nutno vycházet ze sbírek a archivních podkladů.

Má sbírka vydala jedno z prvních svědectví: výplatní otisk generálního zástupce firmy Francotyp v Českoslovenbsku firmy B. Jarolímek, Perštýn 15, Praha. **Datum: 13. 2. 1947 (RR), tedy 68**

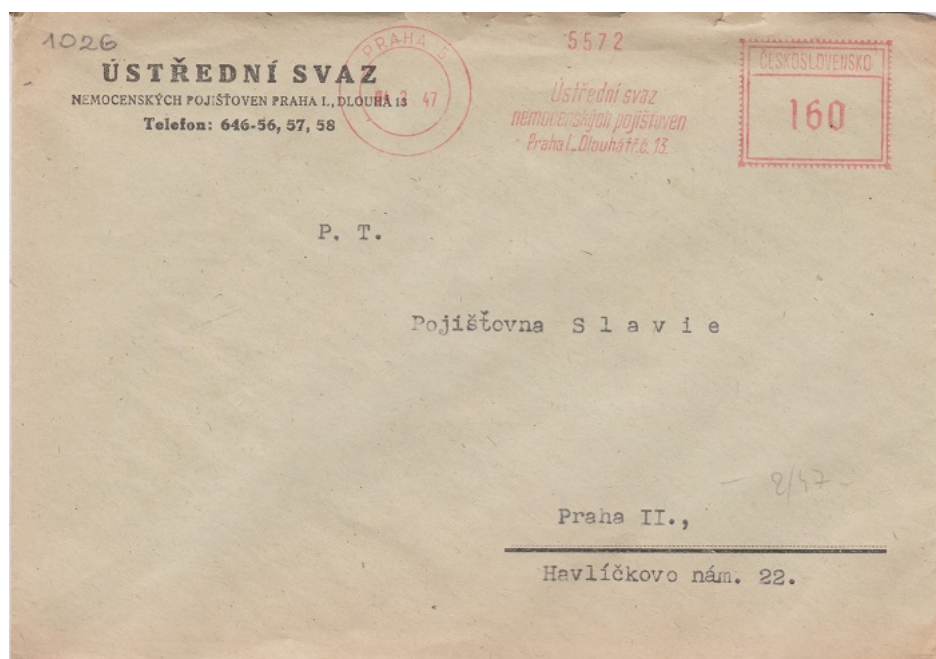
dní po oficiálním vydání příslušného výnosu československé poštovní správy. Dohledací pošta PRAHA 3.

Na mysl se dostává argument: kdo jiný by měl být první než generální zástupce výplatních strojů? Nicméně vyčkejme s konečným soudem na další bádání a poznatky.

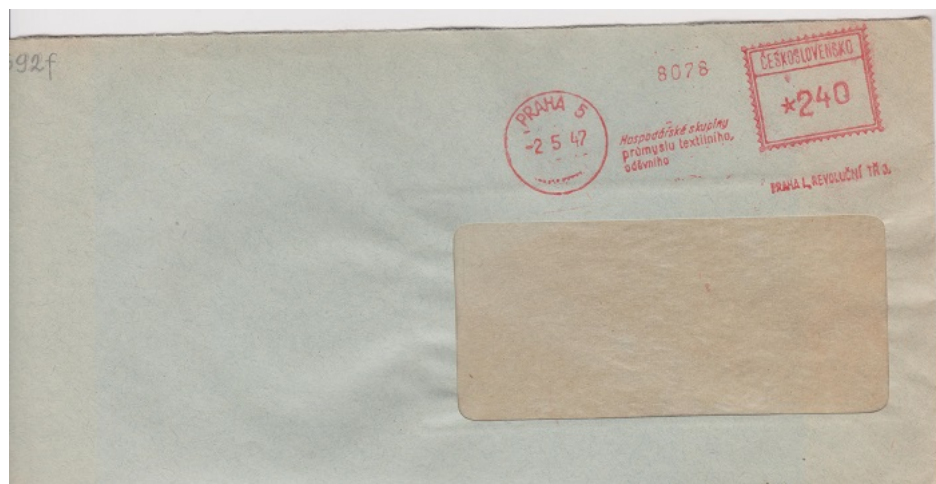

Namátkově jsem si prohlédl sbírku ostatních uživatelů - dva případy nových otisků s novým vzorem z roku 1947 pro ilustraci přikládám. Každopádně rok 1947 byl rokem, kdy se začalo se změnami a kdy tyto otisky nového vzoru začaly vyplácet poštovní zásilky. Obdélník vydržel do dnešních dnů s tím, že někteří uživatelé používají otisky bez obdélníku a názvu Česká republika (modré digitální otisky modré barvy od roku 2014).

Poštou prošla celistvost s otiskem s výplatním razítkem nového vzoru. **Datum: 4. 3. 1947, dohlédací pošta PRAHA 5, uživatel Ústřední svaz nemocenských pojišťoven Praha (Dlouhá 13).** Tento otisk upoutá pozornost dalšími dvěma zajímavostmi - dvoukruhovým denním razítkem bez můstků (o tomto fenoménu a vývoji spadajícím do roku 2021 příště) a použitím repatriovaného stroje s gotickými ičíslicemi (ze zabraných území), sběratelsky FR 8h - 3m (g) - 2K (bm). Otisky s gotickými číslicemi ve výplatním razítku byla věc pro 1. a 2. republiku věc nemyslitelná, poštovní správa si nechala zhotovit československé číslice u fy. Francotyp na zakázku.

Poštou prošlá celistvost s otiskem nového vzoru, uživatel Hospodářské skupiny průmyslu textilního, oděvního (Revoluční ulice 3), dohlédací pošta PRAHA 5, nový vzor výplatního razítka, sběratelsky FR 6h - 4m, **datum 2. 5. 1947, denní razítko jednokruhové, i když změny ve věstnících uzákonily i změnu denního razítka (o nich příště).** nad českým názvem jsou ještě pozůstatky odpilovaného německého názvu.

Jak jsem zmínil, zbývá nám ještě čtvrté výročí většího významu - změna denního razítka, o něm až příště. Zmizel jednokruh a zavedl se dvoukruh, později i s můstky (podle německého vzoru).

V tomto období se změnila i označení uživatelů, ale to už nebylo věcí poštovní správy, ale věcí uživatelů, kteří byli donuceni okolnostmi politického, státoprávního a společenského života. Tyto

změny, které mají též svá výročí si však vyžadují vlastní studie mimo dosah tohto miniseriálu. Nad nimi byly podepsány - arizace, německá správa, protivlastenecká a protičeskoslovenská nařízení (1939 - 1945), zestátnění a znárodnění v letech následujících, ale i úplné odstranění soukromého vlastnictví, jakož i rozhodnutí a reformní rozhodování socialistického zřízení v dalších letech a nejnověji změna společenského řádu v roce 1989 . Ale to je již jiná historie.